

El llenguatge

La R i la L

19/VI/1932

Essent la r i la l totes dues consonants líquides, és a dir, que poden constituir el segon element d'una síl·laba entre la consonant inicial i el punt vocàlic, i poden figurar també aquestes dues consonants en posició postsil·làbica, no és gens estrany que presentin solucions discrepants en català i en castellà i que aquestes discrepàncies ens originin alguna pertorbació.

Heus ací alguns mots la forma catalana dels quals s'ha resolt amb una r, i que no és rar que es vegin substituïts per les formes castellanitzants que presenten una l i també, en algun cas, alguna altra discrepància: brusa («blusa»), borsa («bolsa»), escorta («escolta»), quarter («quartel»), furrier («furriel»), pregària («plegària»), brandir o brandar («blandir»), perruca i perruquer («peluca», «peluquer»). En algun cas les formes estranyes han aconseguit únicament d'introduir-se en alguns derivats. Així, malgrat paper, paperet, paperot, paperassa, etc., són més o menys usuals les formes «papeleria», «papelera», «empapelar», etc., en lloc de papeteria, paperera i empaparar. Notem, també, àncora i ancorar (i no «ancla» i «anclar»).

No deixen d'existir els casos contraris, és a dir, aquells en què les formes correctes presenten justament una l en lloc de la r de les formes concurrents: salpar («sarpar»), solçar («surcar»), bitàcola (bitàcora), glacial («glaciar»), fòbre («forro»), mermelada («mermelada»). Anàlogament, en lloc de alcalde, forma correcta, es diu usualment «arcalde», corrupció popular que no es deu, aquest cop, a la influència del castellà.

Vegem, encara, algun cas especial: marbre (no «màrmol») presenta dues sèries de derivats, els del mot català, com marbrar, marbrenc i els llatinitzants, com marmori. I dos casos de discrepància entre la r i la l: al costat de les formes catalanes amb r porfir i derivats, tenim, en castellà «pórfido» i, contràriament, al costat de la forma catalana sud el castellà, particularment, té la forma «sur», amb una r que no manté, però, en els derivats.

-Albert Jané